

A Közlekedéstudományi Szemle nemzetközi elérhetőségének erősítése informatikai rendszer segítségével

A Közlekedéstudományi Egyesület elnöksége folyamatosan napirenden tartja a tudományos lapkiadás fontosságát és működésének korszerűsítését, a nemzetközi tudományos életbe történő fokozott bekapcsolódását. Ezt segíti elő a széles körben elterjedt OJS (Open Journal System) rendszerhez való csatlakozási szándék, amely elengedhetetlen a nemzetközi platformon történő megjelenéshez. A rendszer informatikai támogatást nyújt a szerkesztési folyamatot illetően, amellyel a különböző feladatok és folyamatok (pl. bírálók felkérése, szerzők tájékoztatása, bírálati értékelések áttekintése stb.) átláthatóbbá és felhasználóbaráttá tehetők.

DOI: <https://doi.org/10.24228/KTSZ.2024.1.1>

Dr. Lakatos András* – Dr. Török Ádám**

*tudományos munkatárs, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Közlekedéstechnológiai és Közlekedésgazdasági Tanszék, KTE főtítkárhelyettes
e-mail: lakatos.andras@kjk.bme.hu

**tudományos dékánhelyettes, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Közlekedésmérnöki és Járműmérnöki Kar; KTE elnökségi tag
e-mail: torok.adam@kjk.bme.hu

1. BEVEZETÉS

A Közlekedéstudományi Egyesület (KTE) Alapszabálya szerinti egyik cél „a közlekedéstudomány eredményeinek közzététele, népszerűsítése”. Ennek érdekében a közlekedéstudomány területén nagy presztízsű, lektorált, nyomtatott, magyar nyelvű tudományos lap (Közlekedéstudományi Szemle) kiadását végzi 1951 óta. A szerkesztőség teljes létszáma 12 fő (ideértve az elnököt, főszerkesztőt és a szerkesztőségi asszisztent is), akik az egyes közlekedési szakterületek

képviselői. A folyóirat évi 6 alkalommal jelenik meg 500-600 nyomtatott példányban (számonként). Haladva a digitalizáció fejlődésével, az online megjelenés népszerűségével, a lap elérhető hazai digitális platformokon is (MTAK Könyvtár: <http://real-j.mtak.hu/21500/>). A megjelenő cikkek, publikációk egyedi azonosító számot (ún. DOI-t – Digital Object Identifier) kapnak az egyértelmű beazonosíthatóság miatt, valamint az absztrakt angol és német nyelven is ismertetésre kerül, segítve a nemzetközi tudományos életben történő részvételt. Jelenleg a szerkesztőségi

1. ábra: Közlekedéstudományi Szemle jelenlegi online platformja

Kérdőlap » Közlekedéstudományi Szemle

Közlekedéstudományi Szemle

Tudományos folyóirat

A Közlekedéstudományi Egyesület tudományos folyóirata

Megjelenik kéthavonta, 64 oldalon, B5 formában
Példányszáma: 600
Példányonkénti ára: 1500.- Ft

Éves előfizetési díjak:

- Nyomtatott változat nem KTE tag és céges megrendelő: 9 000.- Ft/pld. Összesen 6 szám évente.
- Nyomtatott változat egyéni KTE tagoknak: 4 500.- Ft/pld. Összesen 6 szám évente (tagdíj nélkül).

A kiadvány megrendelhető a lap alján található on-line rendelési felületen, e-mailben.

Digitális változat

- Digitális változat megrendelése **csak egyéni előfizetőknek** lehetséges a Közlekedéstudományi Szemle szerkesztőségénél (szemle@kitenet.hu).

Az előfizetés díja:

- **KTE tagoknak** 4 500.- Ft/év
- **nem KTE tagoknak** 6 600.- Ft/év

szakmai folyamatok megfelelően működnek, de informatikai szempontból nem kapnak széles körű támogatást (a szerkesztőség – bírálók – lektorok – szerzők munkavégzése közötti kommunikáció szabadszöveges elektronikus levelek formájában történik), amely hátrányt jelent a nemzetközi tudományos platformra való bekapcsolódás tekintetében, valamint a folyamatok hatékonyságában is (1. ábra).

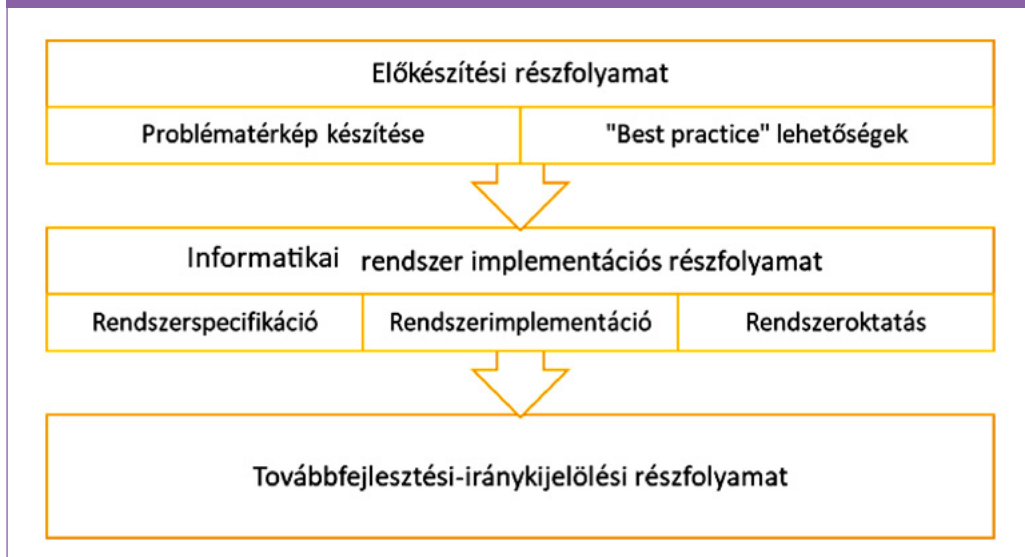
A folyóirat hazai ismertsége és elismertsége mellett állandó napirendi pont a KTE elnökségi, valamint szerkesztőségi ülésein a negy szintű célok kijelölése és megvalósítása [1].

Az első- és másodszintű célok teljesülnek, a harmadik szint elérésének részét képezi egy, a munkafolyamatokat és a nemzetközi adatbázishoz (SCOPUS) való csatlakozást támogató informatikai rendszer kiépítése. Ehhez kapcsolódóan kiemelendő, hogy az említett citációs adatbázis által támasztott 16 fő követelményből csupán 4, elsősorban internetes elérhetőséghez köthető, elvárás nem

teljesít a Közlekedéstudományi Szemle (*Pre-evaluation of Scopus submission*) [4]. Megjegyzendő, hogy a folyóirat az összes, szakmai és tartalmi előírást abszolválja (pl. folyóirat jegyzettsége, bírálói kör szakmai kompetenciája, megjelenő cikkek sokszínűsége és DOI-számmal történő ellátása), a nemzetközi elérhetőségben azonban hiány mutatkozik (pl. cikkek online beadása, angol nyelvű honlap, etikai és egyéb szabályok angol nyelven történő, online közlése stb.).

A harmadik szintű cél esetében a megjelenő cikkekhez különböző, nemzetközi minőségi mutatóértékek (pl. CiteScore, SJR, SNIP) társítása válik lehetővé elsősorban az online megjelenés mellett. Ez különösképp a kutatási eredmények publikálásának indikátorrendszerében (pl. kutatók cikkeinek idézettsége, nemzetközi jegyzettsége stb.) bír nagy jelentőséggel. A negyedik szintű cél – az előzőek teljesülése esetén – többéves folyamat eredményeképpen az impact factor minősítés megszerzésére, amely finanszírozási kérdéseket is felvet.

2. ábra: Közlekedéstudományi Szemle folyamatait támogató rendszer módszertani váza

Jelen publikáció a rövid távú célok eléréséhez szükséges módszertani folyamatot, valamint várható eredményeit mutatja be.

2. MÓDSZERTAN

Az informatikai támogatást biztosító rendszer felépítésére, paramétereire és működésére vonatkozóan egy folyamat-orientált módszertan került kidolgozásra, amelyet a 2. ábra mutat.

Az előkészítési részfolyamat a fejlesztés alaplépése, amelynek során a célkitűzésben foglaltakra koncentrálna megtörténik a jelenlegi munkavégzési folyamatokkal kapcsolatos fejlesztési lehetőségek, esetleges problémák feltérképezése (problématérkép), valamint a más szervezetek, szerkesztőségek által használt informatikai eszközökről a rendelkezésre álló tapasztalatok, műszaki paraméterek összegyűjtése.

A problématerkép készítése során a folyóirattal kapcsolatban minden felhasználótípusra (szerző, bíráló, szerkesztőségi munkatárs) külön-külön szükséges megvizsgálni az alábbi munkafolyamatokat:

1. Szerzői munkafolyamatok tekintetében a cikkekre vonatkozó formai követelmények, információk elérhetősége, cikkbeadás egyszerűsítése, kommunikációs csatorna rendelkezésre állása a szerkesztőséggel.
2. Bírálói munkafolyamatokat illetően az értékelési szempontrendszer elérhetősége, kitöltésének egyszerűsége, kommunikációs felület hatékonysága a szerkesztőséggel és a szerzővel egyaránt.
3. Szerkesztőségi munkafolyamatokat érintően az átfogó kommunikációs feladatok lebonyolításának hatékonysága az összes érintett féllel, a szerkesztési folyamat komplexitása.

Ezek mellett a „best practice”, azaz más tudományos folyóiratot kiadók által alkalmazott legjobb gyakorlat feltérképezése is fontos. Számos, hazai és külföldi folyóirat használ a publikációs folyamatait támogatásához informatikai rendszereket (pl. Periodica Polytechnica, PROMET Traffic and Transportation stb.), amelyekkel kapcsolatos felhasználói tapasztalatok megismerése nagyban hozzájárul a megfelelő megoldás kidolgozásához.

A lehetőségek és a fejlesztendő folyamatok megfelelő alapot adnak az informatikai rendszer specifikációjának elkészítéséhez, amelynek során a rendszer funkciói kerülnek meghatározásra. A legfontosabb, célokat szolgáló paraméterek a következők:

- a cikkek átlátható, nyomon követhető és online rendszerben történő beadása, elbírálása, publikálása;
- zárt rendszerben történő kommunikáció az egyes szereplők között (bírálok és szerkesztőség; szerzők és szerkesztőség);
- automatikus adatcsere indexelő adatbázisok, közös keresők (pl. SCOPUS) felé OAI-PMH protokollal;
- különböző szerepkörök definiálása és azokhoz jogosultságok társítása (pl. szerkesztői/adminisztrátori szerepkör széleskörű jogosultsággal; szerzői szerepkör cikkek feltöltésére);
- bírálati szempontrendszer adaptálása.

A fentiek bevezetésével lehetőség nyílik a jelenleg alkalmazott "manuális" munkafolyamat korszerű, modern eszközökkel történő „automatizált” felváltására, amely a rendszerimplementációs részfolyamatot foglalja magában. Ugyanakkor az informatikai rendszer hatékony, magabiztos használatának elsajátításához oktatás-támogatásra van szükség a szerkesztőségi munkatársak számára, a potenciális szerzői kört pedig tájékoztatni szükséges a publikációs folyamatok korszerűsítéséről (pl. ezentúl már nem e-mailen szükséges a cikktervezetet megküldenie).

A folyamatos fejlődéshez, a nemzetközi tudományos platformon való „fennmaradáshoz” a rendszer implementációját és használatát követően ki kell jelölni a továbbfejlesztési irányokat is, fókuszálva a nemzetközi keresőfelületek, adatbázisok elérhetőségére (pl. SCOPUS), amely hozzájárul a Közlekedéstudományi Szemlében megjelenő cikkek különböző, nemzetközileg jegyzett minőségi-mutatóértékekkel való ellátásához (pl.

SJR, SNIP, CiteScore stb.). Ahogyan az már hangsúlyozásra került, a folyóirat a SCOPUS citációs rendszer döntő többségét jelen formájában is kielégíti, így az informatikai rendszer megvalósításával az összes előírás teljesülne, a csatlakozási folyamat megkezdhető fázisba kerülne.

3. VÁRHATÓ EREDMÉNYEK

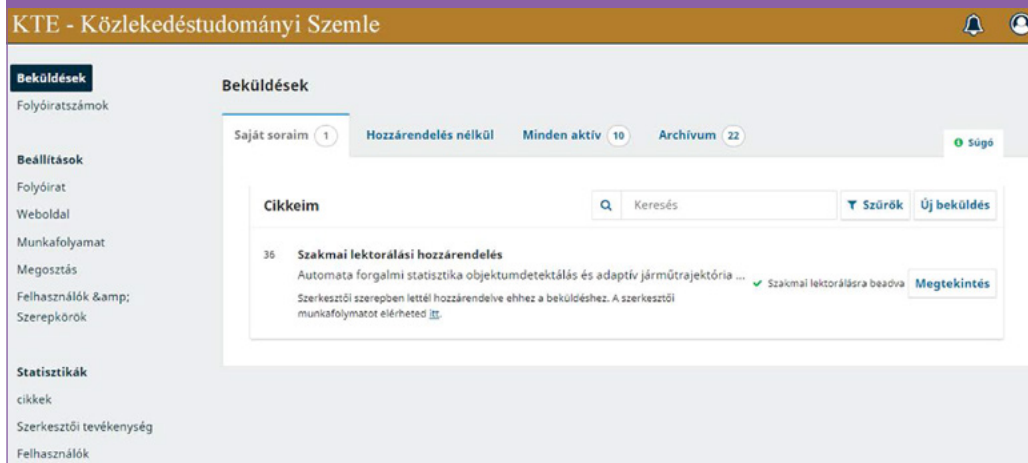
A Közlekedéstudományi Szemle munkafolyamataira vonatkozóan a módszertant alkalmazva az alábbi, várható eredmények adódtak.

A munkavégzési folyamatok az összes felhasználó tekintetében informatikai támogatásra szorulnak, ugyanis:

- a kéziratokat elektronikus levélen kell megküldeni a szerkesztőségnek, amely a nagyobb méretű fájlok (pl. jobb minőségű ábrák stb.) tekintetében problémába ütközhet;
- a szerzők számára bővebb információk (szerkesztőségi tagok listája, folyóirat „érdeklődési területe” és céljai stb.) a honlapon (<https://ktenet.hu/kozlekedestudomanyi-szemle/>) nem teljes körűen állnak rendelkezésre;
- a megküldött kéziratok fogadásáról rendszerüzenet nem érkezik a szerzők számára;
- mindennemű kommunikáció az érintett felek között folyószöveges e-mail formájában történik, amely jelentős időigénnyel bír;
- a bírálok munkavégzését nem támogatja online értékelő felület.

A problémátérkép összeállításával mellett a jelenleg alkalmazott „legjobb megoldások” áttekintéséből adódott, hogy a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (amely szervezettel az Egyesület szoros kapcsolatot ápol) több folyóirat kapcsán használja az OJS informatikai rendszert [2] (pl. Periodica Polytechnica folyóiratcsalád), a felhasználói tapasztalatok pozitívak.

3. ábra: Közlekedéstudományi Szemle elképzelt OJS rendszere

Az oktatás és üzemeltetés tekintetében az Egyetem részéről jelentős kompetencia is rendelkezésre áll a gyakorlati felhasználással, szoftver-beállításokkal kapcsolatban, amely elősegíti a szoftver működésének gördülékeny elsajátítását.

A fentiek alapján a támogatást nyújtó informatikai rendszernek az alábbi, alapvető funkciókkal kell rendelkeznie (rendszer-specifikáció) a SCOPUS irányelvekkel összhangban:

- átlátható, felhasználóbarát és könnyen kezelhető felület;
- külön aloldal a "Célok és tudományterület" (Aims & Scope) részletezésére;
- navigációs gomb a cikk beadását biztosító felületre;
- külön aloldal a "Szerkesztői irányelvek" (Editorial policy) részletezésére;
- a már befogadott és megjelent tudományos cikkek online, elektronikus (pdf) formában tartalmazó aloldal évfolyamonkénti és számonkénti bontásban;
- "Kapcsolat" aloldal a szerkesztőség elérhetőségére;

- keresési lehetőség szerzőkre, cikkekre;
- szerkesztési útmutatók szerzők számára, bírálói útmutatók lektorok számára;
- automatikus adatcsere nemzetközi adatbázisokkal.

A rendszer-implementációval lehetőség nyílik a jelenleg alkalmazott "manuális" munkafolyamat korszerű, modern eszközökkel történő felváltására, amely hozzájárul a hatékonyabb szerkesztői munkavégzés megteremtéséhez, a bírálói folyamat átláthatóságához (pl. határidők stb.), valamint a szerzőkkel való kommunikáció biztonságossá tételéhez és egyszerűsítéséhez (3. ábra).

Ezen felül a SCOPUS nemzetközi adatbázis-rendszerhez való csatlakozás lehetővé válik, amely megnövelheti a folyóirat presztízsét, megtekintési számát, javíthatja elérhetőségét (pl. internetes keresések), bővítheti a célcsoportot.

Az informatikai rendszer bevezetését követően szükséges a rendszer használatának elsajátítása a szerkesztőség számára oktatás keretein belül. Az oktatás az alábbi területeket foglalja magába:

- A rendszer funkcióinak alapvető használata (regisztráció, belépés, profilszerkesztés stb.);
- Különböző szerepkörök és azokhoz tartozó jogosultságok kiosztása az egyes felhasználók számára (pl. szerző, bíráló, főszerkesztő, adminisztrátor stb.);
- Benyújtott cikkekkel kapcsolatos munkafolyamatok elvégzése (pl. cikk bíráléhoz rendelése);
- Kommunikációs lehetőségek megismerése (pl. üzenetek küldése a bírálónak/szerzőnek stb.).

A támogatást szolgáló informatikai rendszer implementációját és gyakorlati elsajátítását követően a folyóirat fejlesztési lehetőségei között kiemelten fontos a nemzetközi adatbázis-hoz való csatlakozás mellett az áttérés az első sorban online megjelenésre. Előbbi a lapban megjelenő cikkek idegen nyelvű folyóiratokban való idézettségét segíti elő, míg utóbbi a nyomdai munkafolyamatokat egyszerűsítheti, ráadásul a környezetvédelmi lábnyom is mérhető.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A Közlekedéstudományi Egyesület végzi a Magyar Tudományos Akadémia által egyedülként jegyzett, közlekedésszakmai, magyar nyelvű, nyomtatott, tudományos folyóirat kiadását több mint hét évtizede. A Közlekedéstudományi Szemle a hazai kutatók, oktatók elsődleges publikációs platformja a közlekedés területén. Ebből adódóan kiemelten fontos a nagy hagyományokra visszatekintő laphoz kötődően a munkafolyamatok modernizálása, 21. századi környezetbe helyezése.

Ennek érdekében az Egyesület elnöksége és a folyóirat szerkesztősége célként tűzte ki a nemzetközi citációs rendszerhez történő csatlakozás előkészítését. Az egyik ilyen adatbázis (SCOPUS) által támasztott szakmai, megjelenési és információs követelmények döntő részét teljesíti a Közlekedéstudományi Szemle, azonban főként az informatiká-

hoz köthető előírások egy része nem teljesül. Éppen ezért szükséges egy olyan informatikai rendszer létrehozása, amely támogatja a szerkesztőségi munkafolyamatokat (pl. cikkek fogadása, online publikálása stb.), a bírálói munkavégzést (pl. online kitölthető bírálati szempontrendszer), illetve a szerzői feladatokat is (pl. cikkek beadása), valamint lehetővé teszi a zártrendszerű kommunikációt az érintett felek között. Fontos kiemelni, hogy a digitalizáció nem az összes eddigi folyamatot változtatja meg, a jól bevált „analóg” gyakorlatok informatikai leképezése, támogatása is megtörténik. Az eddig – más intézmények által – használt OJS rendszer tapasztalatai és díja is kedvező, így ennek implementálása célszerű.

Ez a folyamatok egyszerűsítését, átláthatóságát növeli, valamint az egyes folyamategységek időigényét csökkenti. Ezen felül lehetőség nyílik a strukturált adatküldésnek köszönhetően nemzetközi adatbázisokhoz csatlakozni, amely nagyban segíti a Közlekedéstudományi Szemle ismertségét és idézettségét, minőségi mutatóértékekkel (pl. CiteScore, SJR, SNIP) történő értékelését.

Az Egyesület e cél elérése érdekében pályázatot nyújtott be a Petőfi Kulturális Ügynökség által meghirdetett „Folyóirat-támogatási program 2023” kiírásra, amelyen sikeresen szerepelt, ami egyben az előzőekben vázoltak megjelenítését lehetővé teszi.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Dr. Katona András: Jelentős fejlesztés előtt a Közlekedéstudományi Szemle. Közlekedéstudományi Szemle. Közlekedéstudományi Szemle 2023. LXXIII. (6). pp. 4.
- [2] MTA Könyvtár és Információs Központ (2023): OJS felhasználói kézikönyv. URL: <https://openaccess.mtak.hu/ojs/> (Utolsó letöltés: 2023. 09. 25)
- [3] Pre-evaluation of Scopus submission. URL: <https://www.readyforscopus.com/> (Utolsó letöltés: 2023. 09. 25.)
- [4] Sasvári: A Scopus előzetes folyóiratértékelési folyamata és kiválasztási kritériumai. Preprint (megjelenés előtt). DOI: <https://doi.org/mbns>

Strengthening the international availability of the Scientific Review of Transport with the help of an IT system

The Presidium of the Hungarian Scientific Association for Transport considers the importance of issuing scientific publications and the modernization of their working methods as well as increased integration into international scientific life on the agenda. This is made possible by the intention to join the widely used OJS (Open Journal System), essential for publishing on an international platform. The system offers IT support for the editorial process, with which the various tasks and processes (e.g. inviting reviewers, information for authors, overview of review ratings, etc.) can be made more transparent and user-friendly.

Stärkung der internationalen Verfügbarkeit der Berlejrswissenschaftlichen Rundschau mit Hilfe eines IT-Systems

Das Präsidium des Ungarischen Verkehrswissenschaftlichen Vereins hält die Bedeutung der Ausgabe von wissenschaftlichen Veröffentlichungen und die Modernisierung ihrer Arbeitsweise sowie eine verstärkte Einbindung in das internationale wissenschaftliche Leben auf der Tagesordnung. Ermöglicht wird dies durch die Absicht, sich dem weit verbreiteten OJS (Open Journal System) anzuschließen, das für die Veröffentlichung auf einer internationalen Plattform unerlässlich ist. Das System bietet IT-Unterstützung für den Redaktionsprozess, mit dem die verschiedenen Aufgaben und Prozesse (z. B. Einladung von Rezensenten, Information für die Autoren, Übersicht von Rezensionsbewertungen etc.) transparenter und benutzerfreundlicher gestaltet werden können.

E számunk lektorai

Horváth Lajos ■ Dr. Miletics Dániel
Dr. Tóth János ■ Dr. Winkler Péter